

חדש בקרבי

קרן מלגות לחידושי תורה

בנשיאות
הרה"ג מרדכי יצהרי שליט"א

מיסודו של
ר' שלמה מדמון ז"ל

דבר המערכת

בדיקת הצפירה

במושב בית חלקיה, מעל הגגון שבכניסה לבית הכנסת המרכזי, ניצבת מכונה גדולה. מי שיתעניין וישאל את בני המקום, מהי מכונה זו, ייענה כי היא מכונת צפירה המיועדת מטעם פיקוד העורף למקרי סכנה שבהם תידרש אזעקה, רחמנא ליצלן.

אמנם, לפי הוראות הפעלתה יש לבדוק את תקינותה של המכונה מדי פעם, ובבית חלקיה מצאו מועד קבוע להפעלת הצפירה - מדי יום שישי, בזמן כניסת השבת...

כך הסביר החתם סופר את דברי הגמרא, 'תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם', כי בכל תקופה נגזרת על העולם קצבה של מלחמה, והיא חייבת לקרות. השאלה היא - איזו מלחמה תהיה; האם מלחמתה של תורה, קולות וברקים שבתוככי בית המדרש, בין תלמידי החכמים והצורבים, או מלחמה בין האומות, הכוללת שפיכות דמים.

הוא אומר: אם תהיה מלחמה בין תלמידי החכמים, והם יתווכחו, ידונו ויתפלמוסו במגוון נושאים הלכתיים ולמדניים, גם אם לעיתים זה נעשה בצורה מעט חריפה - הרי שבכך תנוצל קצבת המלחמה שאמורה לרדת לעולם, והעולם כולו יינצל ממלחמה של ממש. אבל אם לא תהיה מלחמתה של תורה, הרי שלעולם תגיע מלחמה בכלי נשק, סכסוכים בין צבאות ומדינות והנזק לעולם יהיה גדול לאין ערוך.

ממילא, נמצאנו למדים כי השלום האמיתי בעולם אכן מגיע על ידי תלמידי החכמים ובני התורה, כי בזכותם ניצל העולם כולו - יהודים וגויים - מפגעי המלחמות השונות. וכך, בשימוש במכונת הצפירה בכדי להכריז ולהודיע על כניסת שבת קדשנו - הרי שבזכות כך לא יזדקקו התושבים לשימוש בזמני סכנה, כי זכות זו היא שתגן עליהם!

בברכת זמן פורה

המערכת

מאמר פתיחה

הרה"ג איתמר מחפוד שליט"א
דומ"ץ 'חוקת משפט'

גדול יום הגשמים

יסוד ההודאה הטמון במהות סוד הבריאה

המופלאה, נועדה בשביל, להביע תודה, לחוש, להרגיש ולהעריך את כל מה שמעניק הקב"ה ומטיב לנו בחסדו וטובו הגדול, והגשמים מביאים לידי ביטוי ומציפים את הכרת הטובה כלפי הבורא. תכלית החיים היא טוב להודות לה', להלל ולשבח לבורא עולם על כל דבר הקטן ביותר. 'לעיתים לבא כל הקרבנות בטלין וקרבן תודה אינו בטל. כל התפילות בטילות וההודאה אינה בטילה' (ויקרא רבה ט' ז).

העקידת יצחק (שמות שער נ"ב) כתוב: 'אם הכרת החסד המקובל תעדר והשבת הגמול הראוי לו תבטל, על מה ועל מה העולם עומד? ... ולזה אמר שהמידה היותר פחותה והיותר מזקת שבאנשים היא היותו כפוי טובה, לבלתי החזיק חיוב והשבת גמול למי שעשה עמו חסד להקדים לתת לו הצריך אליו, כי הנה בזה הוא מבטל המדה שעליה נברא העולם. כי כאשר ישיב המקבל גמול מהטוב שקבל הנה הוא נותן כח ביד הנותן לתת והוסיף לו עוד שפע שבע רצון ורב טוב. אמנם מהמונע מהשיב הגמול, הוא מתיש את כחו ולא יוסיף לתת אליו ויפסד. וזהו שאמרו אין גשמים יורדין לעולם אלא בשביל בעלי אמנה... על כן אמרנו כי בהבטל זאת המדה כאלו יחריב העולם'.

ואיתא בפסוק (בראשית ב', ה'): 'וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח, כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה'. ופירש רש"י: 'כשנגמרה בריאת העולם בשישי קודם שנברא אדם וכל עשב השדה עדיין לא צמח ובשלישי שכתוב ותוצא לא יצאו, אלא על פתח הקרקע עמדו עד יום ו'. ולמה? כי לא המטיר. ומה טעם לא המטיר? לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתן של גשמים וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו וצמחו האילנות והדשאים'.

וכתב המהר"ל בגור אריה: 'אין מכיר בטובתם. כלומר, ואסור לעשות טובה לאיש שאין מכיר בטובה, ולפיכך כל זמן שלא היה האדם לא המטיר... והתפלל עליהן. כלומר, שאם לא התפלל עליהן מכל שכן שלא היה נותן המטר, שהרי האדם מכיר בטובתן ואפילו הכי לא התפלל עליהן, אם כן הוא כפוי טובה, והוא יותר גרוע מן מי שלא מכיר בטובת המטר'.

ובזה יבואר מה שאמרו (ברכות ל"ה ע"ב) כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה, חבר הוא לאיש משחית, לירבעם בן נבט שהשחית את ישראל לאביהם שבשמים. וכל כך למה?: 'כי עיקר רצון השי"ת שישפיע ושנכיר טובתו להודות לו ולשבחו... וכשנהנה בלי ברכה הרי הנאה זו השחתה היא, מאחר שלא ניתקן הרצון שהיה בבריאה, וחבר לירבעם, כי באמת זה כמעט עבודה זרה מה שאינו יודע להכיר טובה וכאלו יש דבר בלי היותו יתברך שמו כי עיקר עבודה זרה מה שהולכין אחר שכל עצמו. כי אם יודעין שהכל מהשי"ת וודאי מאמרו קיים לעד ונעשה כן על פי מאמרו' (שפת אמת שם).

תודה לך ה', תודה ועוד פעם תודה...

חז"ל הפליגו והעלו על נס את יום ירידת הגשמים והשוו אותו לדברים הערכיים, היסודיים והמרכזיים ביותר. 'גדול יום הגשמים יותר מיום שניתנה בו תורה. גדול יום הגשמים מתחייבת המתים' (תענית ו' ע"א).

הדברים בודאי טעונים ביאור ומבקשים הסבר. וכי ניתן להשוות בין מעמד הר סיני המרומם ביותר בהיסטוריה, כשכל הבריאה ניצבת דוממה והס הושלך שערף לא צייץ ופרה לא געתה, וכולם שמעו את הקול האלהי מהדהד בעוצמות: 'אנכי ה' אלקיך. לא יהיה לך אלהים אחרים על פני', עד כדי שפרכה נשמתן של עם ישראל? כלום יש בירידת הגשמים משהו שמשווה או מתקרב לזה?

תגדל הפליאה ביותר נוכח מה שאמרו חז"ל שם: 'גדול יום הגשמים כיום שנבראו שמים וארץ'. נכון שהגשמים הם חיים לכל חי: 'אפשר לעולם לחיות בלא יין ואי אפשר לעולם לחיות בלא מים' (ירושלמי הוריות פרק ג' הלכה ה'), אבל בכל זאת, כיצד ניתן להבין את המשוואה של ירידת הגשמים מידי חורף, ליום נורא הוד של יום בריאת העולם, של פלאו הגדול של כל היקום על כל מרכיביו, האטומים והגלקסיות שלו? כיצד יום הגשמים מגיע לפלאי הקוסמוס עם כל המסתורין שבו, המביא אותנו להשתאות, להתפעם להתלהב, להתרגש ולהתפעל עד כלות כל רגע, מעוצם הבריאה המושלמת המעידה על גודל יצירה, שיצרה והעמידה, בדעת, חוכמה ותבונה?

ברם, נראה מכאן יסוד גדול, בו נבין את סוד הבריאה המופלאה, תכליתה והרצון האלהי העומד מאחוריה. חז"ל קבעו לנו הודאה נפלאה על הגשמים: 'מודים אנחנו לך ה' אלהינו על כל טפה וטפה שהורדת לנו, אילו פינו מלא שירה כים ולשוננו רנה כהמון גליו וכו' ועד הנה עזרונו רחמיך ולא עזבונו חסדיך ברוך רוב ההודאות ואל התושבחות'. טיבה של הודאה זו אינה בגדול על עצם ירידת הגשם, אלא היא הודאה פרטנית על כל 'טיפה' ו'טיפה'.

דוד המלך נעים זמירות ישראל אומר (תהלים ס"ג, ד'): 'כי טוב חסדך מחיים שפתי ישבחונך'. וביאר המלבי"ם: 'כי טוב חסדך מחיים - שחסדך במתנת החיים נבדל מכל חסד שיעשה זולתך. שכל חסד שנשיג מזולתנו, אין החסד טוב מצד עצמו רק מצד התועלת שהשגנו ממנו. למשל. מלך ב"ו שעשה חסד לחיוב מיתה והניחו בחיים, הטוב של החסד הוא החיים שנתן לו. אבל אצלך, החסד בעצמו טוב יותר מן החיים, כי החיים אינם תכלית לעצמם, רק שהם אמצעיים שעל ידם שפתי ישבחונך - שבלעדי החיים אי אפשר שאשבח אותך בשפה, ואם כן אחר שעיקר תכלית החיים וטובם הוא מה שיוכל להודות לה' על החסד שנתן לנו חיים, אם כן החסד הוא הטוב והתכלית של החיים, והוא טוב מן החיים עצמם שהוא רק אמצעי אליו, כי על ידי החסד שפתי ישבחונך וזאת היא תכלית החיים'.

הרצון והתכלית האלוהית העומדת מאחורי הבריאה

חיוב ההודאה - כיצד

איך יכול האדם להודות על החלמתו ממחלה ומכל צרה

שנעשה לו נס יפריש צדקה כפי השגת ידו, ויחלק ללומדי תורה ויאמר 'הריני נותן זה לצדקה, ויהי רצון שיהא נחשב במקום תודה שהייתי חייב בזמן המקדש'. וכן מביא החיי אדם (בסוף הספר, כלל קנ"ה סעיף מ"א) כלפי הודאה על הנס, שיתן צדקה לעניים.

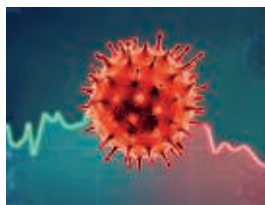
עליה לתורה: מבואר במגן אברהם (סימן רפ"ב ס"ק י"ח) שבעל היולדת עולה לתורה במקום קרבן יולדת, אפילו שלא קוראים פרשת יולדת. גם הביאור הלכה (סימן קל"ו, סדר החיובים לעלות לתורה) מונה את בעל היולדת בכלל החיובים לעלות לתורה בשבת, כאשר היולדת מגיעה לבית הכנסת. בנוסף, צריך הבעל לעלות לתורה בזמן הבאת הקרבן, לאחר ארבעים או שמונים יום, אף שהיולדת לא מגיעה לבית הכנסת.

לפי האמור, שעליה לתורה היא במקום הקרבת הקרבן, אפילו שלא קוראים את פרשת הקרבן, כותב בשו"ת חתם סופר (חלק א' סימן נ"א) שיש טעם לחכות מלברך 'הגומל' עד קריאת התורה, לקיים את סמיכות הפסוק 'ויזבחו זבחי תודה' - עלייה לתורה במקום הקרבן, 'ויספרו מעשיו ברינה' - ברכת הגומל.

סעודת הודאה: מקורה מהמשתה שערך אברהם אבינו ביום היגמל את יצחק, וכתוב במדרש שאברהם עשה הסעודה כדי לפרסם מפעלות השם, וכו'. וכך מנהג ישראל שאם אירע לו נס, כגון בחולה שנתרפא, עושים סעודת הודאה לפרסם הנס ולשבח את השם על רוב חסדיו.

האם יש חיוב להקריב קרבן תודה, כשאירע לו נס וצריך להודות, או שזו רק רשות.

לימוד פרשת תודה: כתב המשנה ברורה (סימן רי"ח ס"ק ל"ב): וראוי לומר פרשת תודה. כלומר, שכיום שאין לנו בית המקדש, ראוי ללמוד פרשת קרבן תודה, משום 'ונשלמה פרים שפתינו', כמבואר בגמ' במגילה (ל"א ע"ב) אמר אברהם לפניו, ריבוננו של עולם, תינח בזמן שבית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם? אמר לו כבר תיקנתי להם סדר קרבנות, כל זמן שקוראין בהן מעלה אני עליהן כאילו מקריבין לפני קרבן, ומוחל אני על כל עונותיהם.

ומבואר במשנ"ב (סימן מ"ח ס"ק א') בשם הספרים, שכל העוסק בפרשת עולה וכו' הכוונה שהוא מתעסק להבין ענייניה, לא אמירת התיבות לבד. ולכן כותב החפץ חיים (מאמר צפית לישועה) שאם התחייב קרבן תודה ישלם ללומדי תורה, שיעסקו בפרשת תודה, ויחשב כאילו הקריב.

צדקה: כלפי קרבן חטאת, מבואר בחיי אדם (כלל ט' סעיף י"ב) שאדם שחילל שבת בשוגג, יתן צדקה לפחות כשווי כבש או עז הזול ביותר באותו זמן. שהרי בזמן הבית היה חייב חטאת ולא יהא חוטא נשכר. ויזהר לא לומר שנותן עבור חטאת, שלא יחול הקדש על הכסף, אלא יאמר במקום חטאת, נותן זה לצדקה. וכן כלפי חיוב תודה, כתב המשנה ברורה (סימן רי"ח ס"ק ל"ב) בשם האחרונים, אדם

רבי משה היה אחד מני רבים שלמרבה הצער נדבקו בנגיף הקורונה, עד שנאלץ לשכב במיטתו זמן ממושך. לאחר שהבריא, בחסדי שמים, ניגש לרב וביקש לדעת: מהו חיוב ההודאה בזמנים כאלו, מלבד ברכת הגומל שלה יש דינים נפרדים? 'כמה חלקים בהודאה', השיב לו הרב, ומנה את מקורות העניין וסוגי ההודאות (כפי שפורט בעומק הפשט):

בהרבה מקומות בתנ"ך, ובחלק נכבד מספר תהלים ובכל סדרי התפילה, מופיע החיוב **ההודות לד' על חסדיו**, והנו אחד מיסודי היהדות. ומצינו בגמ' (סנהדרין ז"ד ע"א) שבגלל שחזקיהו המלך

לא אמר שירה על הנס שניצל מסנחריב ונתרפא מחליו, לא זכה להיות משיח. ומבואר בשאילתות (פרשת וישלח, דרוש לחנוכה שאילתא כ"ו) שבני ישראל מחויבים להודות ולשבח לפני ד' כאשר נעשה להם נס, יעו"ש.

והנה חיוב ההודאה מתבטא בכמה עניינים: קרבן ותשלומיו, 'ברכת הגומל', סעודת הודאה, צדקה, 'נשמות', 'מזמור לתודה', ועוד.

הקרבת קרבן: על הפסוק (ויקרא ז', י"ב) 'אם על תודה יקריבנו', מבארים רש"י ורשב"ם (שם) שנדר שלמים בעקבות הודאה על נס שנעשה לו, כגון חולה שנתרפא מצריך להודות, דכתיב (תהלים ק"ז, י"ז-כ"א) 'ישלח דברו וירפאם וגו', וידו לד' חסדו ונפלאותיו לבני אדם ויזבחו זבחי תודה'. ונחלקו הראשונים

לחידודא

כשהגיע אחד מצדיקי החסידות לפרקו, בא תלמיד חכם לתהות על קנקנו. אמר לו הרב: 'שמעתי עליך, שכל מקום בש"ס אתה יודע להקשות ולתרץ בלי הכנה תחילה'. העלם הצעיר השיב בענווה: 'שמועת אמת שמעתי'.

התחכם הרב, פתח גמרא בדף החלק שלפני השער, ואמר לבחור: 'מה אתה יודע להקשות ולתרץ כאן? הערים אחריו בחור, התחיל מוליך ומביא את אגודלו ומניף את ידיו כבשעת פלפול, אך לא אמר דבר.

תמה הרב: 'איני שומע כלום'. החזיר לו החתן החריף: 'איני רואה כלום'...

יש לחקור

יש לחקור האם ברכת הנהנין היא בעיקר מצוה, שיש מצוה להודות לה' לפני שנהנה מהמאכל, ואם אינו מקיים את מצות ההודאה הרי שאסור לו ליהנות מהמאכל. או שמא ברכת הנהנין היא בעיקר מתיר, דהיינו שבאה להתיר את איסור המעילה מהמאכל.

בדין זימון יש לחקור האם זהו חיוב אחד כללי על כל בני החבורה יחד, או שמא זימון כולל בתוכו שלושה חיובים, דהיינו שישנו חיוב פרטי על כל יחיד בנפרד, לזמן עם בני החבורה.

בשם אומר

שורש התפילה - שמחת הלב באהבת המקום.

(רבי יהודה החסיד)

הבית היהודי

הרה"ג יואב עובדיה ג'יבלי שליט"א

רכות משתלמת! לעולם יהא אדם רך כקנה

פעמים שאנו נוטים לצייר בעינינו את האדם המושלם שכל כולו בנוי לתלפיות, ממש סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. דמיוננו לוקח אותנו על כנפיו, ומראה לנו אדם השולט על חייו, נחוש, מוגדר, חד, דבריו נשמעים בכל מקום, כולם כפופים אליו, מקורי, יוזם... וכל פעם שאנו מגיעים לפרשת דרכים או שטועמים את טעמו המור של הכישלון, אנו שואלים את עצמנו מה 'ההוא' הכל יכול היה עושה, וכך אנו אוכלים את עצמנו... והדבר מתבטא בשלל תחומים, חינוך ילדים, שלום בית וכו' ובאמת אם נעמיק קצת נמצא שחשיבה זו בטעות יסודה: א. שהרי אין לך אדם שנמלט מן הטעות גם אם הוא הצדיק שבצדיקים (עיי' ביביע אומר חלק י"א או"ח סימן כ"ג אות ד'). ב. יש לנו טעות בהגדרת ה'אדם השלם'.

רבותינו למדונו (תענית כ' ע"ב) 'לעולם יהא אדם רך כקנה ולא קשה כארז', וזה קצת נוגד את כל ה'תזה' שלנו לא כן? אצלנו אדם רך הוא חסר עמוד שדרה, ממש לא מודל לחיקוי! אדם קשה קצת יותר מתקרב לשאיפה שלנו, אבל לא כן למדונו חז"ל. וכבר עמד על זה הארחות צדיקים בשער הענווה: 'כל מעלה מתקנאים בו, חוץ מן הענווה'. העניו הוא האדם השלם, אבל בעיני אנשים הוא אינו נחשב.

במה דברים אמורים?

ברוב ככל מערכות הנישואין יש את ה'קשה כארז' ויש את ה'רך כקנה'. לעיתים הבעל הוא הדומיננטי ולעיתים האשה. גם אם נמנית על צבא הדומיננטיים, תמיד תזכור שהמפתח ליחסים מתוקנים בין אדם לחברו ובין איש לאשתו, הוא שילוב ה'רך כקנה' כחלק בלתי נפרד מחייו.

איך עושים זאת?

אחד התסמינים הבולטים בין בני אדם דומיננטיים (בעיקר), שהם לא תמיד שומעים את הדעה של השני, וגם אם הם שומעים הם אינם מתאמצים לרדת לסוף דעתו. אין דבר שמרחיק את הזולת יותר מזה, והתרופה לדבר היא פשוטה: בטרם תשיב חזר אחר דבריו של הזולת: 'רגע, תן לי להבין, אתה אומר כך וכך... וכך תרוויח שני דברים: א. שתדע לענות לו בדיוק, וכמאמר חז"ל (אבות פרק ה' משנה ז') שלא תהא נבהל להשיב. ב. בן הזוג ירגיש שיש מי שמתחשב בדעתו ומנסה לרדת לסופה. יהי רצון שנזכה להגיע למדרגה זו, ולהעפיל לפסגת הכלל הגדול 'ואהבת לרעך כמוך'.

שולחן מלכים

הרה"ג יוסף צברי שליט"א
רב ומו"ץ באלעד

מפניני חכמי תימן על פרשיות החודש

ענוותנותו של נח / מתי רקד רבי שלום תנעמי ברחובה של עיר
אברהם אבינו בחן את חבריו / התשלום לעפרון לפי משקל הגוף

פרשת נח

נח איש צדיק' (ו', ט).

הגאון רבי יעיש קורייני רמז בזה בספרו 'מחמדי שמים', כי ראשי תיבות של תיבות אלו הם 'צאן', והגימטריא של צאן היא 141, כמספר 'העניו'.

וביאר, כי כאן רמז הכתוב למה שביאר האר"י הקדוש, שנח נתגלגל במשה רבינו ע"ה. ומכיון שהיה עניו כמו שמעיד עליו הכתוב 'תמים היה בדורותיו', זכה לרעות את צאנו של הקב"ה, הם עם ישראל, ארבעים שנה במדבר - על ידי שנתגלגל במשה רבינו.

פרשת לך לך

ואגדלה שמך' (י"ב, ב).

על הגאון רבי שלום תנעמי זצ"ל, רבה של העיירה תנעם, מסופר (בפרי צדיק) המעשה הבא:

העיירה תנעם היתה מלאה בתלמידי חכמים גדולים, אך מצד שני היו אנשיה עניים מרודים. על כן היו אומרים המליצים ש'תנעם' אלו ראשי תיבות של תורה נעימה עניות מצויה, כי ברוחניות היו עשירים מאד.

ומעשה שהיה פעם ויכוח הלכתי בין הגאון רבי יחיא יצחק הלוי זצ"ל, ראב"ד צנעא, ובין רבי שלום תנעמי. הויכוח התמשך ימים רבים והסעיר את הלומדים בתימן, זה מצדד לכאן וזה מצדד לכאן. עד שהחליטו לשלוח אל חכמי ארץ ישראל, ומה שיפסקו חכמי ארץ ישראל יקבלו על עצמם. הם שלחו את המכתב, כל אחד פירש דעתו, והגיע מכתב חזרה מכמה מחכמי ארץ ישראל שפסקו כרבי שלום תנעמי.

מספרים שמרוב שמחה, רבי שלום רקד ברחוב! וזאת, כי כל הווייתם היתה עם שמחה של תורה. ומאז נקבעה בתימן מציאות שהשוחטים שהוסמכו על ידי רבי שלום תנעמי בתנעם, אינם צריכים לעבור בדיקה של הגאון רבי יחיא נחום זצ"ל, שהיה בוחן השוחטים הכללי בכל תימן מטעם הגאון רבי יחיא יצחק הלוי. ובאמת, מאז לא הופיע רבי יחיא נחום בשערי תנעם לבדוק השוחטים מידי פעם כפי שהיה עושה במקומות אחרים.

עוד מסופר שפעם אחת נשלחה תשובה בהלכה לארץ ישראל מחכמי תנעם, ובהם רבי שלום תנעמי ורבי שלום דוכאן, אל הגאון הראשון לציון רבי יעקב שאול אלישר זצ"ל. שנים רבות לאחר מכן, אחד מגדולי תלמידי הגרי"ש אלישר סיפר לבנו של רבי שלום דוכאן, כי רבו הגרי"ש אלישר זצ"ל שיבח מאד את תורתם של בני תנעם.

פרשת וירא

באלוני ממרא' (י"ח, א).

פירש רש"י: שנתן לו עצה על המילה.

והתמיהה רבתי כאן: כיצד אברהם אבינו, שמסר נפשו שעבור דבר ה' וציוויו, ילך להתיעץ עם ריעיו על מצות המילה שציווה ה', וכי היה לו ספק בדבר אם לקיימה?

וביאר הגאון רבי יהודה גספאן בספרו 'מנחת יהודה': 'אינו רוצה לומר שנמלך חס ושלום אם יקיים מצות ה' יתברך או לא, אלא שרצה אברהם עליו השלום לבחון אותם - אם יראים השם ואוהבים אותו, ואז יעשה אותם אברהם אנשי סודו'.

פרשת חיי שרה

וישקול אברהם לעפרון' (כ"ג, ט"ז).

כתב הגאון רבי סעדיה צאהרי זצ"ל, מחכמי רדאע, בשם הגאון רבי יחיא ב"ר שלום עומסי זצ"ל ראב"ד רדאע (ילקוט רועים, וכן הובא שם בשם הגאון רבי שלום שרעבי זצ"ל):

מכאן ששקל אברהם אבינו ע"ה את עפרון במשקל, ונתן לו משקלו כסף. דכתיב 'וישקול אברהם לעפרון' וגו', ורק אחר כך 'ויקם שדה עפרון לאברהם למקנה'.

להוסיף: עוד ביאר הגאון רבי שלום כריף זצ"ל, מדוע כאן נכתב עפרון בכתב חסר, וכן בכל התנ"ך מופיע שמו של עפרון בכתב חסר ארבע פעמים.

והטעם, כי זה כנגד מה שמתחילה אמר לאברהם: 'השדה נתתי לך' וגו', הרי שרצה ליתננה לו בחינם. ולאחר מכן חזר בו עפרון ואמר 'ארץ ארבע מאות שקל כסף' וגו' - ולכן נחסרה האות וי"ו משמו ארבע פעמים, כנגד סכום ארבע מאות כסף שהזכיר בדבריו.

ברוח התקופה

סגולות נפלאות להצלה מן המגפה

ט. **ברכת אשר יצר.** ברכת אשר יצר בכוונה אמיתית היא סגולה ידועה ומפורסמת לשמירה על בריאות טובה. כאשר אדם מקפיד לברך ברכה זו תוך הכרה בכך שבריאותו היא נס ופלא, מתבונן בחסדיו של בורא עולם, מתבונן בכך שבורא עולם הוא הרופא, המהנדס, המפעיל והמנהל. אדם כזה מפנים שלבעל המפעל אין שום בעיה להסיר את כל המחלות והמזיקים מעלינו ולא לתת להם להיכנס אל הגוף החליש אותנו.

י. **מאה ברכות.** סגולה מפורשת מובאת בגמרא להינצל מכל צער, והיא חיוב אמירת מאה ברכות ביום (שולחן ערוך או"ח סימן מ"ו סעיף ג'). בימי דוד המלך היו מתים בכל יום מאה נפשות מישראל, ותיקן דוד לברך מאה ברכות בכל יום (משנה ברורה ס"ק י"ד). הקללות שבמשנה תורה הם תשעים ושמונה, וכתוב 'גם חולי וכל מכה', הרי שמאה ברכות שאנו מברכים בכל יום מגינות עלינו להינצל מהן.

יא. **שמירת הלשון.** נאמר במדרש שאמר הקב"ה, מכל הצרות הבאות עליכם אני יכול להציל אתכם, ומ' שוט לשון תחבא' (איוב ה', כ"א). כלומר: הקב"ה הוא מקור החסד והרחמים, וגם היום חסדיו ורחמיו לא כלו, ורצונו הוא לחפות על כל דבר ולמצוא צד זכות, אך בתנאי שלא יעמוד השטן כנגד כסא הכבוד לקטרג. כלומר: בעל לשון הרע נותן לשטן פה לקטרג, וכאשר ישמור האדם את פיו מלדבר על זולתו - בורא עולם יציל אותו מכל רע.

יב. **חיזוק באמונה וביטחון** הוא סגולה לשמירה מכל רע. וכך מובאר בגמרא מנחות (כ"ט): 'בטחו בה' עדי עד כי ביה ה' צור עולמים' - כל התולה ביטחונו בהקב"ה, הרי לו מחסה בעולם הזה ולעולם הבא.

א. מזוזה היא אחת המצוות הסגוליות לשמירה. בשולחן ערוך כתוב כי: 'כל הזהיר במצוות מזוזה, יאריכו ימיו ושנותיו'. המזוזה היא מגן לבית ולאנשים הדרים בתוכו, מפני המזיקים הרוחניים שמתסובבים בחוץ. בית שהמזוזות בו אינן תקינות, הוא בית 'פרוץ' שאליו יכולים הכוחות השליליים להיכנס ולהזיק. בשל כך, חשוב מאוד לבדוק מדי שלוש שנים את המזוזות אצל בודק מוסמן ואמין. במידה ונמצא פסול באחת מהמזוזות, יש להחליפה בהקדם, ולקנות מזוזה חדשה מאדם ירא שמים בלבד (ספר 'סגולות לישראל' אות א').

ב. קבלה מרבי יהודה החסיד שכל האומר בכל יום את **שלושת הפסוקים הבאים**, ישר והפוך, ינצל מכל צרה, ואלה הפסוקים (ישר והפוך): 'אֲתָה סֵתַר לִי מִצָּר תִּצְרְנִי רַנִּי פִלֵּט תִּסּוּבְּנִי סֵלָה, סֵלָה תִּסּוּבְּנִי פִלֵּט רַנִּי תִצְרְנִי מִצָּר לִי סֵתַר אֲתָה. בְּטַחוּ בַּה' עַד־יָדַי עַד־כַּיּוֹם הַזֶּה עוֹלָמִים, עוֹלָמִים צוּר ה' בְּיָדָהּ עַד־יָדַי בַּה' בְּטַחוּ. ה' עֵז לְעַמּוֹ יִתֵּן ה' יִבְרַךְ אֶת-עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם, בְּשָׁלוֹם עַמּוֹ אֶת יִבְרַךְ ה' יִתֵּן לְעַמּוֹ עַד הַיּוֹם הַחֲדָשִׁי' (בספר 'יס"ף בס"ד', סימן ח').

ג. **אמירת פיטום הקטורת.** הזוהר הקדוש (חלק ב' דף ר"ב ע"ב) משבח ביותר את מעלת אמירתה של פיטום הקטורת, וכותב שהיא מסוגלת ביותר להציל את האדם מכל מיני פורענויות המתרגשות לבוא לעולם.

ד. **לימוד תורה.** בגמרא בעירובין (נ"ד) איתא: 'חש בגרונו יעסוק בתורה שנאמר וענקים לגרורתך, חש במעיו יעסוק בתורה, שנאמר רפאות תהי לשרך. חש בעצמותיו יעסוק בתורה שנאמר ושקוי לעצמותיך, חש בכל גופו יעסוק בתורה, שנאמר ולכל בשרו מרפא'.

ה. **פרקי התהלים ג' וצ"א** הם פרקים המסוגלים לשמירה מכל רע. מקור הדברים הוא בגמרא (תלמוד ירושלמי מסכת שבת פרק ו' הלכה ב'), שם כתוב שיש שני פרקי תהלים המגנים מכל רע, ועל כן הם מכונים 'שיר של פגיעים'. ומהו שיר של פגיעים? - 'ה' מה רבו צרי' וכל המזמור (פרק ג' בתהלים), ו'וישב בסתר עליון' (פרק צ"א בתהלים) עד הפסוק 'כי אתה ה' מחסי עליון שמת מעונך'.

ו. **שבת.** בספר 'סגולות ישראל' מובא כי שמירת שבת כהלכתה היא רפואה בדוקה לכל החולאים, וכאשר ישמרו ישראל על השבת - יזכו שהשבת תשמור עליהם. גם הקפדה על **תוספת שבת** מהווה סגולה לרפואה.

ז. **פרשת העקידה.** אמירת פרשת העקידה מדי יום הינה סגולה נפלאה 'לבטל מיתה מבני אדם, להגן מכל חלאים ולכפר עוון'. כתב הזוהר הקדוש: 'וטוב לישראל להזכיר בגלות בכל יום פרשת העקידה, שתגן עליהם מכל מקרים רעים, ובת קול יוצאת ואומרת 'אל תעש לו מאומה'.

ח. **מ"ב מסעות.** סגולה המובאת בכתב ידו של המקובל רבי שמשון מאוסטרופולי היא לקרוא את מ"ב המסעות שעברו בני ישראל.

הבריאות כהלכה

הרה"ג יחזקאל אסחייק שליט"א

הקוקטייל המסוכן

מדוע נאסרה מכירת משקאות קלים לילדי בתי הספר בארצות הברית?

בארצות הברית נאסרה מכירת משקאות קלים לילדי בתי הספר.

מדוע?

הוצאת המשקאות הקלים מתחומי בתי הספר התאפשרה בעיקר בעקבות גילוי

הממצאים המצמררים על חומרים מסרטנים המצויים במשקאות הקלים. הראשונים שחשפו את העדות המרשיעה היו האמריקאים שביצעו בדיקות פרטיות במעבדה בניו יורק, ומצאו שרמת ה'בנזן' במספר משקאות קלים היתה חריגה בשיעור של פי שנים וחצי עד חמישה מהתקן שקבע ארגון הבריאות העולמי למי שתיה.

בעקבות זאת יזמו הבריטים והצרפתים בדיקות משלהם שהעלו ממצאים חמורים יותר: חריגה ברמת ה'בנזן' פי שמונה! באופן פרדוקסלי, ההסבר לרמת החריגות נעוץ בכוונה הטובה של היצרנים לשווק משקאות בעלי ערך בריאותי מוסף. הוספת החומרים הבריאים כמו ויטמין סי היא שיצרה חיבור בעייתי שהוביל להיווצרות החומרים המסוכנים. ההערכה היא שרמות הבנזן הגבוהות שהתגלו במאות סוגי משקאות קלים, ביניהם פנטה תפוזים, פפסי בטעם וניל ודיאט פפסי בטעם דובדבנים, נוצרה בשל השילוב הקטלני בין החומרים המשמרים נתרן או בנזואט סודיום לבין חומצה אסקורבית (ויטמין סי).

לאחרונה הוגשה נגד יצרנית משקה הפנטה בישראל **תביעה ייצוגית על סך 212 מיליוני שקלים** בשל הימצאות החומרים הללו שהקומבינציה שלהם אינה ראויה לשתיית אדם. הטענה היא כי מדובר בהטעיית הצרכנים, שכן החריגה בכמות המותרת בסדר גודל של פי שמונה הינה בניגוד למוצהר על אריזת המשקה. רוב סוגי המשקאות הקלים מכילים גם **'קפאין'** אשר יוצר תלות. מרגע שהאדם מתרגל להשפעתו המעוררת של החומר על מערכת העצבים שלו, הוא אינו יכול להסתדר היטב בלעדיו.

לידיעתך, אלו שהחליטו והתחילו לשתות מים, מדווחים על הרגשה טובה מאד. עם הזמן, אין להם צורך כלל בשתייה ממותקת, והיא אפילו דוחה אותם. נסה ותהנה!

מתוך הספר 'חיים בריאים כהלכה'. להזמנת הרצאות ושאלות: 03-6187876

תשית לראשו עטרת פז

ברגשי הוקרה והערכה הננו מתכבדים להודות לקראת יקרת ידידנו ומכובדנו הנעלה, יקר רוח איש תבונה, מגיד צדק ודובר מישרים, הרב הגאון רבי בועז משה שליט"א משיגיה בישיבת 'דרך חיים'

על סדרת מאמריו המופלאים 'בנין נעורים' שנחקקו עלי גיליון בעט ברזל ובציפורן שמיר, ובהם התווה בלשון חכמים מרפא את הדרך הסלולה בה יעלו ויתעלו בני הישיבות הקדושות.

ובצאתו מן הכרך, כאשר בשל טרדות הרבים נאלץ הרב שליט"א להפסיק לעת עתה את כתיבת המאמרים בגיליונו, הננו להעתיק ולאחל, שיתן ד' ויוכה להמשיך ולהרביץ תורה ודעת עוד כהנה וכהנה, להעמיד תלמידים הרבה ולזכות את הרבים מתוך רוב נחת ושמחת לב כל הימים.

מערכת 'חדש בקרבי'

לקט הלכות לחודש מרחשון

שם החודש

החודש השמיני הוא חודש 'מְרַחְשָׁן'. שם זה הינו כשאר השמות שעלו אתם מבלבל, וביאורו באשורית, 'ח'חודש השמיני', 'מ'רח' - חודש, 'שוון' - שמיני. ובנביא נקרא 'ירח בול', ובפסיקתא (זוטרתא פרשת נח פ"ז), ביאורו חכמים טעם הדבר, 'לכך נקרא מרחשון ירח בול, כי בו ירד המבול, חסר מ', כנגד מ' יום שחסרו מן העולם'. וכתב רד"ק (ירמיה ג', ג'), 'ברוב הזמנים רוב המטר יורד במרחשון, לפיכך נקרא ירח בול מענין מבול'. ועיין תרגום יונתן שקישר את משמעות הפסוק (דברים ל"ב, ב) 'עֲרַף פְּמֹטֶר לְקָח' - ירידת גשמים בכוח, לחודש זה. ואשר על כן מצינו לנכון להציע במסגרת זו, לקט הלכות התלויות בירידת גשמים והגלוה אליהן.

דיני שאלת גשמים

מתחילין לשאול גשמים בארץ ישראל מתפילת ערבית של שביעי של חדש מרחשון, ובכלל ארץ ישראל כל האזורים הסמוכים לה, הגם שאינם בתוך גבולות הארץ, כגון אזור הגולן ומדבר סיני כולו כולל אילת, כיוון שאקלימם שווה. ובחוץ לארץ מתחילין לשאול מתפילת ערבית של יום ששים מתקופת תשרי, ובזמנינו הוא בתפילת ערבית של מוצאי יום הרביעי לדצמבר למניינם (ובשנים שחדש פברואר למניינם הוא עשרים ותשעה יום, אזי הוא במוצאי יום חמישי לדצמבר למניינם). ושאלת הגשמים בין בארץ ובין בחוץ לארץ, הינה עד תפילת מנחה של ערב פסח. אם טעה והתחיל לשאול גשמים ממחרת שמיני עצרת, בחושבו שכך צריך להיות כמו הזכרת 'משיב הרוח ומוריד הגשם', אינו חוזר, אף שהוא באמצע תפילתו. כיוון שזמן זה בפועל אינו סימן קללה לשואל גשמים.

שאלת גשמים הינה בברכת השנים (ברכנו או ברכ עלינו) כפי המובא בסידורים כל אחד לנוסח שלו, הן 'בלדי' והן 'שאמי'. אם טעה ולא שאל גשמים בברכת השנים, אולם לא חתם עדיין את הברכה, אם הוא מתפלל בנוסח 'בלדי', אומר במקום שנזכר היכן שיהיה, 'ותן טל ומטר לברכה' וחותם, היות שמטבע הברכה בתחילה (ברכנו) שווה הוא בין לקיץ לבין לחורף. אולם המתפלל בנוסח ה'שאמי' וכן הספרדים חוזרים באופן זה, לתחילת הברכה (ברך עלינו) כיוון שאמר בטעות גם 'ברכנו'. אם טעה וכבר אמר, ברוך אתה ה' (בלבד), יאמר מיד 'למדני חקיקי', ויחזור לתחילת הברכה, (על פי משנה ברורה ס"ק י"ט). אם כבר חתם את הברכה - 'מברך השנים', ועדיין לא התחיל ברכת 'תקע בשופר', יזכיר במקום את נוסח הברכה ללא חתימה (כדעת מרן בשולחן ערוך סימן ק"ד סעיף ו'). אולם אם כבר התחיל ברכת 'תקע בשופר', יאמר את ההזכרה בהמשך תוך ברכת 'שמע קולנו'. אם לא נזכר וכבר חתם ברכת שומע התפילה, אולם עדיין לא התחיל ברכת 'רצה', יאמרנו שם, (ואם רק אמר ברוך אתה ה', ישלים 'למדני חוקיך' - משנה ברורה שם). התחיל כבר ברכת 'רצה' חוזר לברכנו. לא נזכר עד שכבר אמר 'יהו לרצון' שלאחר 'אלהי נצור', חוזר לראש התפילה, אף שעדיין לא עקר רגליו בפועל, ב'עושה שלום'. אין חילוק בין התפילות לענין חזרה, ואפילו בתפילת ערבית חוזר. וכן בין איש בין אשה שווין הם לטובה ול'ברכה' בהלכות אלו.

הודאה על הגשמים

נאמר בבבלי (ברכות נ"ט ע"ב) שמברכים על ביאת הגשמים לאחר עצירתם, ברכה מיוחדת. 'מודים אנחנו לך על כל טפה וטפה שהורדת לנו וכו'. ואימתי מברכים אותה, 'משיצא חתן לקראת כלה', ויעיין בבית יוסף (סימן רכ"א), מספר ביאורים לגדר זה. והתנאי לברכתה, ירידת הגשמים בפעם ראשונה לאחר עצירתם, ושהבריות היו בצער מחמת כך. והנה ישנם שנים שחונות שהגשמים אמנם יורדים, אולם בעוונות אין בהם כדי סיפק כלל ועיקר, וכל שכן כששנים אלו סמוכות אחת לרעותה. בזה אם ירדו בשפע רב בשנה שלאחריה, ראוי שיברכו בלא שם ומלכות, להודות ולשבח על חסדיו המרובים יום יום עמנו תמיד, ולא לראות זאת כמובן מאליו.

ברכות הברקים והרעמים ועוד

כתב מרן בשולחן ערוך (סימן רכ"ז), שעל הברקים והרעמים מברך 'עושה (מעשה) בראשית' או 'שכחו (וגבורתו) מלא עולם'. וכתב טורי זהב (ס"ק א') שהמנהג לומר על הרעמים שכחו וכו' ועל הברקים עושה (מעשה) בראשית. וכתב על זה המשנה ברורה (ס"ק ה'), 'וכן מסתבר, שעל ידי הרעם נראה גבורתו של הקדוש ברוך הוא, יותר מהברק'. והוסיף על כך, 'אמנם באמת שייך כל אחת מהברכות על שניהם. ועל כן, אם שמע ברק ורעם כאחד, מברך ברכה אחת. ואם לא היו תכופים זה אחר זה, מברך תחלה על הברק [שהוא מתראה תחלה לעין האדם], עושה (מעשה) בראשית, ואחר כך על הרעם שכחו (וגבורתו) מלא עולם'. ע"כ. וכתב מהרי"ץ (שו"ת פעולת צדיק חלק ג' סימן ר"ט), שאם בירך על הברק ותוך כדי דיבור נשמע הרעם, יצא כבר בברכתו של הברק.

והנה יש הנהוגים אצלינו לברך ברכה אחת על שניהם, אף כאשר אינם באים תכופים זה לזה. וזאת כאשר רואים את הברק אינם מברכים עדיין כלל, אלא ממתניים לבוא הרעם, ורק אז מברכים עליו ברכה אחת 'שכחו (וגבורתו) מלא עולם'. ולא רק אצלינו נודע מנהג כזה, אלא אף בעוד קהילות מתפוצות ישראל, והארכתו בזה בחלק שני משו"ת אורן של חכמים (סימן י"ג), אם ישבר מנהג זה, אם ישפר, באשר נוגד הוא את הדין הברור שצריך לברך על כל אחד ואחד, יעויין שם.

אף שלא ראה את מראה הברק עצמו, אלא רואה את הבזק האור שלו, הרי זה מברך עליו. והיינו בברקים שנראים בימות הקור, שאם נראים ברקים מחמת החום, אינו מברך עליהם.

מברך עליו בכל מצב בו רואה ברק או שומע רעם, בין עומד בין יושב ככל ברכות השבח, וקצת ראייה לדבר בנדונו, מדברי מרן בסימן זה סעיף ג', יעויין.

שמע רעם או ברק אם יכול לברך לאחר כדי דיבור מזמן שמיעתו, נחלקו בכך רבני אתריין. דעת מהרי"ץ בשו"ת פעולת צדיק (חלק ב' סימן ר"ט) בשם כנסת הגדולה, שאינו יכול לברך. אולם דעת מהרד"מ בספר שתילי זיתים (סימן רכ"ז ס"ק ו'), בשם טורי זהב (ס"ק ב'), שיכול לברך אף לאחר כן, וכן דעת פרי חדש (סימן מ"ו ס"ק ב'). וכדעת מהרי"ץ נמצא לרמב"ן בחידושו (פסחים ז' ע"ב), וכן היא דעת הרבה ראשונים בסוגיא שם, יעויין ריטב"א, מאירי, נימוקי יוסף (ד"ה כל

המצוות), ר"ן (פסחים פרק א' ד' ע"א), ועוד. ועל כן ודאי שיש להורות כן, שלא יברך, מה גם שיש כאן ספק בברכות, שהוא להקל.

כתב מרן בשולחן ערוך (סעיף ב'), שאם נתפזרו העבים בין ברק לברק ובין רעם לרעם, צריך לחזור ולברך. ולשון 'נתפזרו' שאחז מרן, הוא לשון הרא"ש (ברכות פרק ט' סימן י"ג), בביאור דברי הירושלמי באומרו 'טרודין'. ודקדק מהרי"ץ (שו"ת פעולת צדיק חלק ג' סימן רט"ו) מכך, ש'משמע דפיזור לבד איכא, אך לא נטהר הרקיע מהם, שעדיין יש כנגד עיניו עבים ברקיע זעיר שם זעיר שם', ע"כ. וזה גדר חשוב להלכה, שמספיק שבמקום מסוים בשמים, נתפזרו העבים ממנו לגמרי ונטהרו השמים, אף שעדיין ישנם עבים בשאר הרקיע, יכול לברך שנית, יעויין שם. וכן דעת מאמר מרדכי (ס"ק ג') ושכן עשה מעשה. וכיוון שיש החולקים על כך, יעויין משנה ברורה (ס"ק ח') בשם לחם חמודות (פרק ט' אות מ"א), ואליה רבה (ס"ק ה'), וכן דעת שתילי זיתים (ס"ק ג'), שמצריכין שכל השמים יטהרו מעננים. ספק ברכות להקל, אולם המברך באופן זה, יש לו על מה שיסמוך, רק שיזהר שאם לאחר מכן המשיכו השמים להטהר לגמרי, עד שלא נשארו עבים בשמים כלל, שלא יברך שנית.

מבואר בירושלמי (ברכות פרק ט' הלכה ב'), שביים שלאחר מכן מברך אף שלא נתפזרו העבים כלל.

פסק מרן בשולחן ערוך (שם), שעל הרוחות שנשבו בזעף מברך את אחת מן הברכות הנזכרות. וכתבו האחרונים, שאם היא רוח חזקה שאינה מצויה, שעוקרת דברים המחוברים לקרקע, יברך 'עושה (מעשה) בראשית'. אולם אם היא בזעף ממש שיכולה להרוג בני אדם רחמנא ליצלן, כמו הסופות שבחוץ לארץ, יברך 'שכחו וכו'.

ברכת הקשת

על הקשת מברך, 'זוכר הברית', נאמן בבריתו, וקיים במאמרו' (שולחן ערוך סימן רכ"ט). ומברכים אותה שנית באותו היום, לפי אותם גדרים שנתבאר למעלה לגבי ברכת הברקים והרעמים.

נסתפק בביאור הלכה (ד"ה הוראה הקשת), האם צריך שתהא צורת הקשת כחצי גורן עגולה, או מספיק אפילו בראותו מקצת הימנה. ולהלכה ספק ברכות להקל, ולא יברך. ולגבי להודיע לחברו שהקשת נראית, יעויין עיני יצחק (סימן מ"ו אות ז' ד"ה בספר).

כתב מרן (שם), 'שאיך להסתכל בה ביותר'. ומקורו בגמרא (חגיגה ט"ז ע"א) שם נאמר, 'כל שלא חס על כבוד קונו רתוי לו [טוב ויפה היה לו רש"י י"א ע"א] שלא בא לעולם, מאי היא? רבי אבא אמר, זה המסתכל בקשת'. ושם בגמרא נאמר ש'ענינו כחות'. וכתב מרן בבית יוסף (שם), 'נשאל הרא"ש איך מסתכלין בקשת כשמברכין, והא אמרינן שהמסתכל בקשת ענינו כחות, והשיב דאין מסתכל כרואה, כי המסתכל מוסיף ומדקדק בהבטתו יותר מהרואה, ואסור'. ע"כ. וביאר מהרש"א טעם הדבר שענינו כחות, 'במסתכל בדמות וזיו של שכינה קאמר, הגם שאינו מת, מכל מקום ענשו שענינו כחות שהוא דמות מיתה, כמו שכתוב שלשה חשובין כמות, סומא' וכו', וע"כ. ועל כן יראנה מעט, ואז יברך.

בברכת חודש טוב ומבורך!

שו"ת חן טוב

מגדולי חכמי תימן היה הגאון רבי יחיא בדיחי זצ"ל, ראש הישיבה הכללית בעיר צנעא. רבי יחיא נולד בשנת ה'תקס"ג, ונפטר לבית עולמו בט"ז תשרי ה'תרמ"ח - יום טוב שני של גלויות.

מלבד פירושו על התורה, הותיר אחריו ספר שו"ת וחידושים בשם 'חן טוב'. בספר זה עשרות סימנים, בהם ניכרת ענוותנותו מחד, ושמירתו על מנהגי אבות מאידך גיסא.

כך, לדוגמא, התייעץ רבי יחיא עם תלמידו מבקש

תורתו (סימן כ"ז), וכתב אליו: 'ותורנו דרך האמת, ולא תאהב הקיצור בתשובתך הרמתה, כי דעתי קצרה מכל צד ופינה, וללמוד אני צריך, כי השם יתברך בעוונות הרבים הרחיק מיודעי החכמה ממני, ולא אמצא מנוח לנפשי לישא וליתן בדיני תורתנו הקדושה עם חברים, ועל מי יש להישען, אלא על אבינו שבשמים ועל מעלת כבוד תורתך'.

מאידך, כאשר נשאל על אכילת הכובאנה לפני קריאת התורה, בלא קידוש, נימק את טעם כתיבת התשובה, בכתבו (סימן מ"ד) כי: 'לא הוכרחנו להשיב, אלא כדי שלא יחזיק אדם את ישראל ברשיעי חס ושלום, הואיל ויש למנהגם סמך וסעד מדינא, ואין הקב"ה מביא תקלה לרוב הציבור. ואם אינם נביאים, בני נביאים הם. והמחמיר תבוא עליו ברכה, ובזה כל העם יבוא בהשקט שלום ובטחה'.

בחיבורו ניכר עושר הספרים מכל תפוצות ישראל, ולצדו מעלת המחבר שנדרש לשאלות שהגיעו לפתחו מכל קצוות תימן. ספר זה נדפס לראשונה בשנת ה'תש"ל, ושוב במהדורה מחודשת ובתוספת תשובות רבות בשנת ה'תשע"א, כשסביב דברי המחבר חידושים וביאורים הדנים בתורתו.

במדור זה בעזרת ה' תפרסמה סקירות קצרות על ספרים שונים, קדמונים ובני זמננו. מחברי ספרים המעוניינים לפרסם את ספרם במדור זה, אנה יצרו קשר עם המערכת.

היכי תמצוי?

- **ממה נתעשר משה רבינו?**
תשובה: 'פסל לך' (שמות ל"ד, א'), בלוחות שניים אמר לו לפסול לוחות כראשונים וזימן לו אבן יקרה (סנפיריון), ואמר לו שהפסולת תהיה שלך, וזהו לשון 'פסל לך'.
- **איזו חיה נכחה במהירות הגדולה בעולם?**
תשובה: תחש, שנברא רק לצורך עשיית המושכן (רש"י שמות כ"ה, ה').

מחומות הקבוץ לשכונת בתי ורשה

קריאת 'שמע ישראל' שהצילה את בן הישיבה מרדת שחת

באותם ימים היה הקבוץ מקום סגור ומסגור. היטב שמרו הקבוצניקים על הצעירים, ולמדו אותם את ארחות חיייהם. הפניסה לקבוץ והציאה ממונו היו ספור לא פשוט, אצל רבי ישראל לא חשב להפגע, עם צאת השבת עשה את דרכו לקבוץ בצפון, שם שעה הנער. מובן שהוא לא הקנס אחר כבוד לקבוץ, והוא לן במושב סמוך. עם אורו של יום ראשון כבר הפיר את כל מבואות הקבוץ והיה בפנים. דבר לא עמד לנגדו כשמדבר בהצלת נפש מישראל.

אחוז רוח תזוית עבר רבי ישראל מצריף לצריף, מחפש ושואל אחר תלמידו. בני הקבוץ, שעה עתה התעוררו ליום חדש עם רוח חלוצית, פגשו ברב מזקן, כלו להט ודבקות, שהגיע הישר משכונת מאה שערים, והוא סובב והולך בקל הצריפים ומחפש אחר מישהו.

תוף פדי קה נודע לו כי הצעירים החדשים משתקנים בצריף שסוף הקבוץ. הוא רץ לשם מיד ונסה לפתוח את הדלת, אך היא הייתה נעולה ומסגרת. משלא הצליח, פתח את החלון, הכניס ראשו פנימה וזעק בקול גדול: 'שמע ישראל, ה' אלקינו ה' אחד!'

הבחור, הכלוא בשבי הקבוץ, התכופף לחלון והפיל עצמו החוצה. 'רבי, אני פה אתה!'

חברי הקבוץ, שראו כי הדברים יוצאים מכלל שליטה, תפסו את רבי ישראל זצ"ל והוציאוהו מבין חומות הקבוץ. והבחור עמד בדבורו: באישון ליל, בלי פלוג, עזב את הקבוץ והגיע לשכונת בתי ורשה. בביתו החמים של רבי ישראל קבלו אותו בצלחת מרק מהביל וגבשפעת לב רותחת.

כיום, כשהבחור הצעיר כבר התבגר והוא מכהן פר"מ באחד מישיבי הארץ, מובן למפרע כמה גדול הוא כחה של ערבות למען האילת.

התודה והברכה לר' דוד תעשה הי"ו על ניקוד הסיפור והגהתו.

פאשר הגיעו יהודי תימן לארץ ישראל בעת העליה הגדולה, הם שָׁנְנו פִּידוּע במעברות ובצריפוני פח. הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל, ראש ישיבת פינסק קרלין, לא יכול היה לשאת את סבלם ולראות בעינים פלות את דור הנוער, המתפקד ונופל מהמסורות המקדשות להם מדור דור. הן שמרו עליהן מכל משמר בצנעא ובערי תימן, אף דוקא פאן, בבואם לארץ הקדש - נפלו מכל מדרגותיהם הרוחניות.

קם רבי ישראל ועשה מעשה: עבר במעברות מצריף לצריף, וקבץ אליו כל נער ובחור שהספיקו לבוא עמו לקבל חנוה תורני. באותם ימים קבל בגיין שנועד עבור ישיבה בלוד, שם שכן את הנערים. 'ישיבת תומכי תמימים לקליטת העלייה', בשור השלט הצנוע, שמאחוריו עמד מפעל חיו באותם ימים.

לא קלה הייתה המלאכה, וכל תקציב מגורם פלשהו לא היה כלל בנמצא. קה מצא עצמו רבי ישראל באותם ימים מלמד תורה לתינוקות של בית רבן, והוא עצמו סובב והולך על פתחי נדיבים ועמק בית ישראל, שזרמו תרומתם למען הצלת נפשות מרדת שחת, פשוטו כמשמעו. בכל שבת היה רבי ישראל נחפז ורץ לערוך מגבית קדש בבתי מדרשות ובבתי כנסת בירושלים. חדוש גדול נרשם באותם ימים, פשרבי ישראל ערך את המגבית בבית המדרש הגדול גור בירושלים, והאדמו"ר הרבית ישראל זצ"ל עמד והאזין ברוב קשב לדבריו. היה בקה משום הפעת הערכה פנה לפעלו למען קליטת ילדי ישראל והצלתם (יריעה מקיפה על מאבקו למען ילדי העולים וחונקים על טהרת הקדש, נקתבה בספר תולדות חיו גדול בישראל, ירושלים ה'תש"ע, פרק כ"ה).

באחת השבתות - קה ספר לימים בנו (לקראת שבת מלפא) - שב רבי ישראל לביתו שבגור ומסר. היה זה לאחר פעילות של למעלה משנתיים עם הנערים, ונודע לו כי תלמיד אחד פרש מהישיבה. הוא ספר למשפחתו בקול מרסק, כי אחד התלמידים המזיירים עזב את הישיבה ושב לקבוץ.

רבי ישראל שרעבי זצ"ל

הגאון רבי ישראל שרעבי זצ"ל

במלאת חודשיים לפטירתו, מוקדש המאמר הבא לדמות דיוקנו של הגאון זצ"ל, אשר כיהן ברבנות השכונות בעיר פתח תקווה במשך עשרות בשנים • החברותא בישיבה עם הראשון לציון לימים • קשריו עם גדולי התורה • מסירותו לתושבים והכבוד הרב שהעניק לבני התורה • ולבסוף: תיאור מיוחד מתוך ספר שו"ת שבו הפליג הכותב בשבחו

עמו בנושאים רבים ומגוונים, והוא תמיד שימש אוזן קשבת לכל. בכל שנות תפקידו מאז מונה לכהן כרב השכונות, הוזמן למאות אירועים, כנסי תשובה, ערבי התעוררות, עצרות זיכרון, סידור חופה וקידושין ועוד, ולכל מקום אליו הוזמן היה הולך בחדוה, החיך האצילי תמיד היה נסוך על פניו, והוא מצא את השעה ואת הזמן לקרב עוד ועוד יהודי לתורה ולמצוות ולהשיב לב בנים על אבות.

סדר יומו היה גדוש בתורה. הוא היה משכים כשעה לפני עלות השחר, לומד בביתו ולאחר מכן קבע במשך שנים רבות שיעור בגמרא כשעה לפני תפילת ותיקין, בקיץ ובחורף. מיד לאחר התפילה היה שב ועוסק בתורה, ולאחר מכן התפנה להנהגת עול הרבנות עד שעות הצהריים, אז שב אל תלמודו. בשעות הערב היה מרביץ תורה ומוסר שיעורים, ויורד לעם שבשדות לחזקם ולעוררם לתשובה ומעשים טובים.

רבי ישראל התהלך בתומו ויושר דרכו, ועשה את מלאכתו - מלאכת שמים עבודה נאמנה, כשכל רצונו הוא להרבות חיילים לתורה. את תפקידו כרב השכונות, הוא ראה כשליחות קודש, ובכל רגע ורגע חש כי הוא חייב להשתדל יותר למען התושבים. לפני שנים רבות, היה הראשון שעודד את המועצה הדתית והעירייה בפתח תקווה להקצות מלגות לחיזוק האברכים, מפני שזה היה כל עולמו. תמיד הרבה לחזק את משפחות האברכים שיוכלו להתיישב בכל שכונות העיר, ועודד אותם לרדת לעם שבשדות, למסור שיעורי תורה ולקרב את אחיהם התועים בדרכם.

כבר בצעירותו, בשנת תשל"ח, פתח בשכונת שעריה כולל בשם 'תורה ושלום', שהאברכים הלומדים בו היו עוסקים גם בזיכוי הרבים ומוסרים שיעורים למבוגרים ונערים בבתי הכנסת השונים.

עד יומם האחרון. הוא הרביץ תורה לעדרים ומקרב את הרחוקים, והיא במפעלי החסד מקרבת את הנשים. היא היתה בין מייסדי בית הספר 'בית יעקב' בראש העין, הקימה ותמכה במאות משפחות בעזרה גשמית רוחנית דרך הארגון 'עזרת מיצר' שעמדה בראשו, וכן מסרה שיעורים לעשרות נשים בימי חול ושבת, תמידין כסדרם - עשרות בשנים, כמעט עד יומה האחרון.

מתהלך בתומו צדיק

רבי ישראל המשיך את מסורת אביו הגאון רבי זכריה שרעבי זצ"ל, שכיהן כחבר מועצת הרבנות בפתח תקווה. עוד בהיותו נער צעיר הוסמך רבי ישראל לרבנות, כאשר אחד מבוחניו היה הגאון רבי עמרם אבורביע זצ"ל, רבה הספרדי של פתח תקווה באותם ימים, וכן הגאון רבי משה חברוני זצ"ל ראש ישיבת חברון, והראשון לציון הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל. הוא למד ב'בית המדרש לתורת ארץ ישראל' בפתח תקווה, ומאז נקרא למילוי תפקידים רבניים ציבוריים רבים על ידי בכירי וחשובי הרבנים בארץ ישראל.

ברבות השנים מונה לשמש כרב בעיר פתח תקווה, ובשנת תשל"ג - כשהוא בן שלושים שנה בלבד, כבר נבחר לכהן כרב השכונות שעריה ומחנה יהודה, ולאחר מכן כחבר הרבנות בעיר. הגר"ע אבורביע, רב העיר שהכיר בכוחותיו, תבע ממנו להמשיך בדרכו המופלאה של אביו ולקרב את צאן מרעיתו, ובפרט מקרב יהדות תימן.

במשך כל שנות כהונתו כרב השכונות היה מוסר שיעורי תורה ומוסר בבתי ספר, בתי נוער, חוגי הורים ועוד כהנה וכהנה. ביניהם היה מוסר שיעור שבועי קבוע בבית הרפואה 'בית רבקה' שבו כיהן כרב. ביתו היה פתוח לרבים שהגיעו להתייעץ

ורגע לשקידה בתורה. בהגיעו לשלב הישיבה הגדולה עמד בכור המבחן והתקבל לישיבת חברון, שם למד ופלפל בראשונים ואחרונים במחיצת גדולים וטובים. ביניהם היה הגאון רבי אליהו בקשי דורון, לימים הראשון לציון, שקבע עמו לימוד משותף בחברותא.

בשנות לימודיו בישיבת התחבב על רבותיו, ובראשם על ראש הישיבה הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל, שהרבה להתבטא כי סוד ההצלחה של הרב זצ"ל זהו כח ההתמדה.

כמעין המתגבר

עוד בהיותו בחור צעיר לימים, היה כמעין המתגבר ושאף להגיע לפסגות מכמני התורה. מלבד לימודיו בישיבה היה הולך לקבל תורה מפי גדולי הרבנים בירושלים, וללמוד את דרכי ההלכה והפסיקה. בכל אותן שנים היה שוקד על תלמודו ומתייעג בתורה, עד שהוסמך להורות הוראות בישראל.

בהגיעו לפרקו נישא לרעייתו הרבנית שושנה ע"ה, בתו של רבי אביגד משולם זצ"ל, שנפטרה בשנת תשע"ז. יחד הם הקימו בית של תורה לתפארת. וכל שאיפתם היתה להרבות תורה וחסד. ובמידה זו נהגו

בחודשים האחרונים התעטפה העיר פתח תקווה ביגון קודר, עם הישמע הבשורה המרה על הסתלקותו של האי גברא רבא שכיתת את רגליו להרביץ תורה לעדרים כיובל שנים, חירף את נפשו למען ביצור חומות היהדות, העמיד תלמידים הרבה ורבים השיב מעווין, הגאון רבי ישראל שרעבי זצ"ל, רב השכונות בעיר פתח תקווה ומחשובי רבני תימן, כשהוא בן שבעים ושבע שנים בפטירתו.

צור מחצבתו

הגאון רבי ישראל שרעבי זצ"ל נולד בראש השנה בשנת ה'תש"ג לאביו הגאון רבי זכריה יוסף שרעבי זצ"ל, מחשובי רבני תימן שהעמיד את הדת על תילה בראש העין ובפתח תקווה ובשאר קהילות בני העדה ברחבי הארץ.

עוד משחר נעוריו שאף רבי ישראל לגדולות, והיה יד ימינו של אביו בהרבצת התורה ובמפעלות הקודש. כאשר היה שב מתלמוד התורה, ולאחר ששינן את תלמודו, היה בוחר להצטרף לשיעורים שהיה אביו מוסר בפתח תקווה וראש העין, וכך קנה לעצמו תורה, חכמה ומוסר.

בצעירותו נחשב בעיני כל למתמיד ועילוי גדול, ונודע בניצול כל רגע

בכנס זכרון בראש העין, משמאל לימין נראים הגאונים רבי ישראל שרעבי, רבי עזריה בסיס, רבי ציון צובירי, רבי שלום נגר זצ"ל, ויבדלח"ט רבי יפת טייירי ורבי אבירן יצחק הלוי שליט"א

במשך שנים נכנסו ובאו לביתם אברכים רבים שביקשו את עצתו, והוא תמיד נענה לסייע להם מממונו האישי וראה בכך זכות עצומה ממדרגה ראשונה. בכל הזדמנות שהיתה לו או שיחה מוסרית שהיה מוסר לבני התורה דרש מהאברכים להמשיך לשבת ולשקוד על תלמודם, והוא מצדו יעשה הכל לסייע להם באמצעים שונים ומגוונים. עד כדי כך דאג לאברכים, עד שבמשך שנים היה מבקש לנכות סכום גדול מאד משכרו כרב שכונה לטובת מלגות לאברכים, ודרש מהעסקנים ואנשי הציבור לפעול לחיזוקם של עמלי תורה המקיימים את העולם בהבל פיהם.

ביתו היה בית ועד לחכמים, והוא הקפיד שבביתו ישמע קול תורה: שיעורי התורה שהיה מוסר, החברותות וחיזוק רבני הקהילות והמשפיעים שהתקיימו בביתו ועל שולחנו, והכל בטוב עין ורוחב לב.

כרב צעיר

תיאור מעניין מתקופת רבנותו הצעירה אנו מוצאים בשו"ת דרכי דוד (י"ד סימן ה') מאת רבי דוד אבן כליפה, מרבני צרפת, הכותב עליו: 'בהיותי בארץ ישראל בעי"ת פתח תקוה, הייתי מתפלל בבית הכנסת קהל קדוש אחינו התימנים, כולם קדושים ויראי השם מרבים. ועל ראשם רב אברך, איש רב פעלים פרוי קודש הילולים, ממשפחת קדושים אראלים

ותרשישים, הלא הוא החכם כמהר"ר ישראל שרעבי הי"ו - מנהל קהל עדתו בחכמה ובדעת ובלמוד על ערב ש"ס ודינים, והייתי משתעשע בחברתו ועדינה נפשי מאמירותיו הטהורות ומענוותנותו והנהגותיו הישרות.'

איש על העדה

את כל חייו הקדיש לעסק התורה והפצת התורה, ומאידך ידע את גודל חשיבות תפקידו ואת המלאכה המוטלת עליו. את שעות הערב היה מקדיש לסידור חופה וקידושין, לשמח חתני בר מצוה ולעודד אותם לשאוף לגדולות, ולאחר מכן היה מתפנה להשכיח שלום בקרב המשפחות עד השעות הקטנות של הלילה. הוא היה מקדיש לכך זמן ניכר ואפילו על חשבון שנת הלילה, והיה תמיד אומר כי 'אילו הקב"ה מסכים למחוק את שמו למען השלום, מה נענה אנו כבני אנוש'.

את תפקידיו הרבים היה עושה באצילות נפש שהיתה נסוכה על פניו, בחיוך ובמאור פנים. כל חייו הקפיד שלא לבוא לידי כעס והקפדה. תמיד היה בורח מהשררה, ואטם את אזנו משמעו ברע. גם כאשר היו ניגשים אליו בני משפחתו וביקשו ללחוש לאזנו דבר שנראה בעיניו כרכילות ואפילו כביכול שהיה מדובר בטובתו, הוא סירב לשמוע ודחה אותם בפסוק 'מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה'.

רבי ישראל זצ"ל ניחן בהתבטלות מוחלטת בפני גדולי החכמים, ועל אף שהוא עצמו היה גדול בתורה ונחשב לאחד הרבנים הבולטים, תמיד נכנע בפני חבריו, והיה מכבד את דבריהם למען יראו את הכבוד שיש לרכוש לחכמים.

לפני כשלושה עשורים, כאשר החלו להתקיים עצרות תשובה בחודש אלול בכיכר העירייה בפתח תקוה, בהשתתפות הראש"ל הגר"ע יוסף זצ"ל, היה רבי ישראל לעבור בין בתי הכנסת, לפרסם בעצמו את דבר בואו של הראש"ל ולהפציר בהמון העם לצאת ולהקביל את פניו ולהתחזק בזמנים אלו. כמים הפנים לפנים, ובאותם מעמדים היה הראש"ל

מפליג בשבחו, ומרבה לספר על מסירות נפשו להרביץ תורה ולהשיב את אחינו התועים בדרכם.

לאפרושי מאיסורא

במשך השנים ניהל גם את מערך הכשרות, כממשיך דרכו של רב העיר הגאון רבי משה מלכה זצ"ל. תפקיד אחראי וחשוב זה קיבל בזכות הידע העצום שקנה לו במערכת הכשרות, והיה מקפיד על קלה כבחמורה ומדקדק על קוצו של יו"ד על מנת לאפרושי מאיסורא ולהסיר מכשול מדרך עמי.

בקיאותו העצומה בכשרות המאכלים, באה לידי כך שהיו גופי כשרות מתייעצים עמו, ומנהלי מפעלים ביקשו פתרונות הלכתיים. הוא היה משיב להם ומקדיש לכך שעות רבות, בכדי לגדור כרם בית ישראל (משא ומתן עמו בנדון כשרותי חשוב, נדפס בשו"ת שערי ציון חלק ב' יו"ד סימן א'). ברבות השנים הוא דחה על הסף פניות חוזרות ונשנות של ועדי כשרות שביקשו ממנו להצטרף ולהוביל יחד עמם את מערכת הכשרות, וטען שכל רצונו הוא לשבת ולעמול בתורה באין מפריע, להרוות את צמאונם הרוחני של העם היושב בציון ולעשות את מלאכתו נאמנה.

מפאת יושרו וצדקת דרכו, היה מפתיע את המפעלים ובעלי עסקים בביקורי פתע, וכאשר היה מוצא ספק של איסור או התנהגות שאינה כשורה, היה מוחה נמרצות ומעמיד

אותם בכל תוקף במקומם.

דמדומי חמה

בשנים האחרונות נחלש הגאון זצ"ל ועבר לגור בבית בנו, עד היום המר שבו השיב את נשמתו ליוצרה. למרות ייסוריו הרבים המשיך במסירת השיעורים כפי יכולתו, ולמרות הקושי ביבורו היה נעזר באמצעות מיקרופון מיוחד. כאשר הכביד עליו החולי ולא יכול היה ללכת בכוחות עצמו, היו מסייעים לו להגיע לשיעורים ולפעילות קודש, וכך הרווה את צמאונם הרוחני של שומעי לקחו שחיכו למוצא פיו.

בהלוייתו, שיצאה מבית הלוויות בעיר פתח תקוה, ספדו גדולי רבני עדת תימן, אשר ביכו מרה את האבידה הגדולה של שרידי דור דעה שהמיתו את עצמם באהלה של תורה והקריבו את כל חייהם למען הכלל. אחד ומיוחד מהם היה הגאון רבי ישראל זצ"ל, שלצד שקיעותו העצומה בלימוד היה פועל גדולות ונצורות למען צאן מרעייתו, מפיץ תורה ותעודה ומטביע את חותמו על הכלל ועל הפרט, והכל בשקט ובצנעה.

זכה רבי ישראל שהותיר אחריו דור ישרים מבורך. בנו וחתנו, נכדיו וכל צאצאיו אשר הולכים בדרך התורה וממשיכים את מורשתו הטהורה, לקרב את הרחוקים ולהגדיל תורה ולהאדירה.

עם הראש"ל הגר"ע יוסף ורבני פתח תקוה שליט"א

קרבן ש"י

הקדש ע"ש שלמה ויהודית תעשה ז"ל

הקרבן הוקמה על ידם להנצחתם ולמטרות צדקה, למען שדרוג מחלקות ילדים בבתי חולים, לפיתוח מוסדות לילדים בסיכון, ועבור חגיגות בר מצוה לילדים ממשפחות מצוקה.

מחברים ומתחברים!

מעוניין להיות שגריר שלנו, ולהפיץ עלונים באזור מגוריך? לפרטים ניתן לפנות למערכת:

במייל: HB0548410475@gmail.com טל': 054-8410475